

TALLINNA POLÜTEHNİK

TPI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 19(1205)

Hlmub 1949. a. aprillist

Reede, 30. mai 1986

Hind 2 kop.

MEIE JA MAJANDUS- STRATEEGIA

Perpetuum mobile leiutamise pole nüüd ajal teatavasti pop. Niihästi inseneride kui ka mitteinseneride enami jaoks on päevselge, et loodusseaduste eiramist taotlema ei tasu. Tõsi, nii mõnedki kasulikud leiutised on lausa «hullupöörastest» ideedest sünninud. Neid haududa niisii ikkagi tasub? Praeguseks laialdase tunnustuse võitnud ajurünnaku meetodki rajaneb suuresti just sedalaadi ideede hõbenematul väljaütlemisel. Ajurünnaku tulemusel on rasketele probleemidele kiireid ning tõhusaid lahendusi leitud. Muidugi mitte kohe valmiskujul, vaid pärast täiendavat töötlemist. Kui ka üle 99% väljaõeldud ideedest kadude kirja läheb, aga lõpptulemusena siiski vajaliku lahenduse juurde jõutakse, on kasutegur ülimalt suur. Esmajärgul isegi jampsihuna tundunud idee võib viljakaks osutuda. Loodusseaduste kiuste? Ei, sugugi mitte. Eelarvamuste kiuste — jah, seda muidugi. Ajalugu tunneb palju näiteid professionaalse mõtlemise kammitsetusest ja mitteprofessionaalsest lähimurretest niisuguste novaatorite poolt, kes «ei teadnud, et niimoodi ei saa». Tegelikult oli lihtsalt traditsiooniks kujune-

nud arvata, et ei saa, ja pealegi lugeda sellist arvamust professionaalsuse proovikiviks. Ometi selgus, et saab küll. Loodusseadused lubasid. Ent mis puutub see kõik majandusstrateegiasse?

Loodus- ja majandusseaduste analoogia on niivõrd suur, et viimaste kohta võib täie õigusega väljendit «majanduse loodusseadused» kasutada, nagu Marx seda mitmel puhul tegi. Mingil juhul ei tohi aga majandusseadusi majandusalaste seadussätetega (juriidiliste eeskirjadega ehk «mängureeglitega») segi ajada. Seadussätted ei ole mitte isetekkelised, vaid tehismoodustised. Majandusseadused nagu loodusseadusedki seevastu on nimelt isetekkelised (ja inimese poolt täiesti väärarvatud) põhjuseosel nähtuste vahel, olgu siis tegu loodus- või majandusnähtustega.

Ega majanduslikegi «perpetuum mobilete» leiutamist saa viljakaks tegevuseks lugeda. Mitut masti utopistide, sealhulgas ka meie oma lähiminekiku utopistide tühjajooksunud ponnistused on õeldule küllalt veenvaks kinnituseks. Paraku olid veel hiljaaegu nii teoorias kui ka praktikas üsna levinud lihtsameelsed katsed soovitatavat tegelikkuse pähe esitada. Usk soovunelmate võlujõusse kujutabki endast sotsiaalse «perpetuum mobile» leiutamise ühte

NLKP 27. KONGRESS

varianti. Võib-olla on siin tegemist üksnes süütu mõttekujundiga? Kahjuks mitte.

Majandusele ülekantuna võib utopistlikust ulmekujutelmast juhitud tegevusorientatsioon tähendada miljardiliste tulude saamatajäämist või reaalse ressursside asjatut tuuldepildumist, lõpuks lausa ohtlikku vastuolude teravnemist ühiskonnas. Muuhulgas ei ole sugugi ohutu püüda jaanalinu kombel silmi sulgeda mis tahes majanduselu, jah, ka sotsialistliku majanduselu vältimatu karmuse ees ja püüda ajada «hea onu» poliitikat kõigi, isegi logardide meeleheaks.

Peab ütleva, et laiskust peeti meil kaua justkui mingiks mineviku igandiks. Kuidagi ebasiiniliselt oleks nagu olnud sõnagi «laiskus» suhu võtta. Tegelikult näitab aga, et laiskusele voli andmine viib meid sotsialismi majandusseadustega tõsisesse konflikt. Me olemegi tootjad liiga eneselembeseks, seega tarbija soovide täitmisel

la'saks ehk mittetarbijalembeseks muutuda lasknud. Kust siis muidu tuleks madal kvaliteet, aeglus toodangu uuendamisel, defitsiit ja muud kõigile hästi tuntud pahed? Need on just vana, «heaonulikult» leebe majandusstrateegia mõrud viljad. NLKP XXVII kongressi poolt kavandatud pöördelised muudatused majandusstrateegias on nüüd tõepoolest paratamatuks saanud.

Majanduselus ei toimu, nagu teada, midagi ilma inimosalusega. Töö ja veel kord töö on see «võlujõud», mille tulemusi me tarbija rollis esinedes kas kirume või naudime. Meid ei rahulda kvaliteet? Järelikult pole me rahul nende tööga, kes kehvasti kvaliteeti kujundasid. Kes siis nimelt? Ikka need samad eneselembesed tootjad, kellel oli mugavam kerge vaevaga preemiad kätte saada, selle asemel et oma huvide ohvriktoomise hinnaga tarbijalembust ilmutada. Ja ega vist ei maksa lootagi, et keegi ise oma huve ohvrialtarile tooma hakkaks. Taoline lootus olekski utopiiline katse teha panus sotsiaalmajanduslikule «perpetuum mobilele».

Ainult majandusseaduste sügava tunnetamise ja tarbija huvides tõeliselt järjekindla ärakasutamise teel saab tootja piisavalt tarbijalembeseks pöörata. Muidugi mõista tähendab see tema laisa mugavuse ehk eneselembuse kärpimist. Teist

võimalust majandusseadused ei jäta. Kuid seniajani pole me nimetatud ülesandega veel küllalt edukalt toime tulnud. Nüüd peame tulema. Elu ise sunnib tagant. Mingit reaalselt alternatiivi pole lihtsalt olemas ega saagi nähtavasti olla. Tootja positsioonilt vaadates võib majandusstrateegia karmistamine muidugi üsna vastumeelne tunduda. Ent sellest ei saa hoolida: esiteks pole see samm nagunii mingil moel välditav ja teiseks ei tule unustada, et pööre karmistamise suunas on hädavajalik meist igapähe kui tarbija jaoks.

Kuna tänane tudeng on homme tootja, siis tuleb tal valmis olla endisest märksa nõudlikumal miljööst töötamiseks. Mainitud tõigast mõõda vaadata tähendaks ennast petta. Esmajärgkorras kehtib karmistamise nõue muide just inseneritöö kohta, arvestades inseneri tooniandvat kohta tootmisüsteemis, eriti toodangu kvaliteedi kujundamisel ja uuendusprotsessis. Arusaadavalt muutub aja nõudeid silmas pidades ka töötulemuste hindamise ning töö tasustamise süsteem. Hästi hakkab teenima vaid see, kes hästi teeb. Süveneb võistlikkus. Siit lähtuvadki need peamised impulsid, mis kogu majanduse arengu kiirenduskursile viivad.

VLADIMIR KOSLOV,
poliitökonoomia professor

TPI PÄEVAD KINGISSEPA RAJOOIS

16. mail oli Kingissepa kultuurimajas selle aasta viimased TPI päevad. Ring on täis saanud. Sedapuhku olid korraldamismured keemikute kanda. Kaasa võeti tutvustused, arvutid, suur hulk tutvustavaid materjale õppimisvõimaluste ja erialade kohta.

Konverentsil tutvustas õppeprorektor Mati Graf meie instituuti, teaduskondade esindajad kutsusid igauks õppima oma teaduskonda, sest... A, K, L või mõni teine teaduskond on parim ja õpetatavad erialad huvitavaimad ning vajalikumad. Tekkinud küsimustele võis vastuse saada näituse juures. Suurim elevus oli aga



© Mati Graf ja Jüri Rääm.

kahe arvuti läheduses — soovijatel avanes võimalus ise oma osavust proovida. Meeldiva kontserdi andis meeskoor, oma esimesi etteasteid tegi noortekvartett.

Pärastlõunal kohtusime rajooni esindajate ja TPI vilistlastega. Kingissepa rajooni saavutusi ja vajadusi tutvustas partei rajoonikomitee esimene sekretär Jüri Rääm. Selgus, et rajoon vajaks rohkem tehnikaspetsialiste, eelkõige energeetikaspetsialiste.

Mati Graf vaagis instituuti ja Saaremaa seoseid: TPI-s õpib 48 saarlast, neist vaid 14 stipendiaatidena. Stipendiaatide sakaalu suurendamine oleks parimaks lahenduseks probleemile, kuidas varustada rajooni ehnikaspetsialistidega.

Oma majandite probleemidest

kõrgharidusega seoses rääkisid veel TPI vilistlased A. KOLLO (lõpetanud 1967. aastal autoteede eriala, praegu TREV-i juhataja) ja K. VAIT (1965. aastal automajandid, praegu Autobaasi nr. 11 direktor). Mälestuseks meeldivast kohtumisest jäid vilistlastele juubelimeened, rajoonile mälestusplaat.

Õhtul andis meeskoor võrratu kontserdi Kuressaare linnuse kapiitlisaalis. Järgmisel päeval mälestasime Tehumardi lahingus langenuid ja tutvusime Saaremaa vaatamisväärsustega.

Kokkuvõttes — oli huvitav ja kasulik üritus, mida tasuks muuta traditsiooniliseks.

URMAS RAUDE
MEIDA JALASTI fotod

SIGNE PAIS — PARIM ATEISMI- TUNDJA

TPI 16. ateismikonkursi sõelus õppeaasta jooksul välja 80 kobedamat, kes detsembris ja mais võistlesid teises voorus. Detsembris domineerisid keemikud ja mehaanikud. Kevadsemestril löid automaatikud aga tabelitipu päris segi ja trügisid kõvasti ka kolmandasse kümnesse. Kahjuks ei olnud osalejaid ei majandus- ega energeetikateaduskonnast.

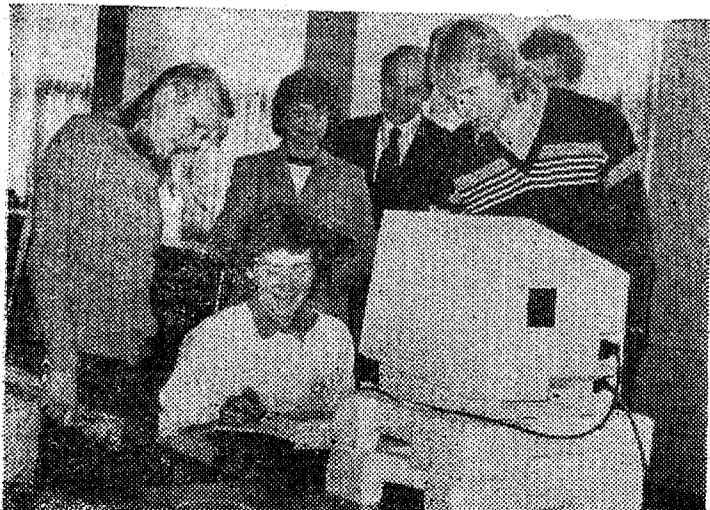
Kui olid kokku pandud ka punktid ÜTÜ ja ateismialase praktilise tegevuse eest, osutus TPI juubeliaasta parimaks ateismitundjaks 83,5 punktiga LL-21 üliõpilane Signe Pais, kes lisaks headele teadmistele tegi ÜTÜ konverentsil ettekande «NLKP XXVII kongressi ja ateistliku kasvatuse küsimused» ning osales aktiivselt ateismiklubis «Atheos».

Napilt jäi teiseks Ruth Vestel (KO-41) 79 punktiga, kelle ettekanne «Lahkusliste kriitika E. Vilde loomingu» tunnustati parimaks ÜTÜ konverentsi ateismisektsioonis. Tubli spurdigas teises voorus tuli kolmandaks Kermo Jaaksoo (LS-21), kes teistest paremini tundis NLKP XXVII kongressi materjale ja kogus 72 punkti.

50 parema pingetida on välja pandud ühiskonnateaduste kabineti juures stendil (III korpus, II korrus).

Õnnitleme võitjaid! Suur tänu kõigile tubli osavõtu eest!

KUULO VIMMSAARE,
Jüri esimees



© Osavust proovimas.

Triinu ja Miku panid juba ammu tähele, et ema läheb paksemaks. Nende ilus, sale ema — ja äkki — paks. See ei mahtunud neile hästi pähe. Ükskord söögilaual Triinu ütleski emale, et kuule, ära sa enam niipalju söö, sa lähed paksumaks, näe, olecki juba läinud, võiksid parem dieeti pidada.

«Ema punastas ja kogeles midagi «jaa-jah» või «mhm», isa turtsatas ja hakkas kõhima. Ohtupoole mängis kogu pere «Reisi ümber maailma». Siis ema tegi juttu, et Triinu-

läinud... noh... ütleme veidi ümaramaks, et tahaks käh priskemat saada... Ei, ei, ega me veel tellima pole läinud, enne ikka mõtlesime, et peame teiega nõu, kas teie ka tahate või nii.»

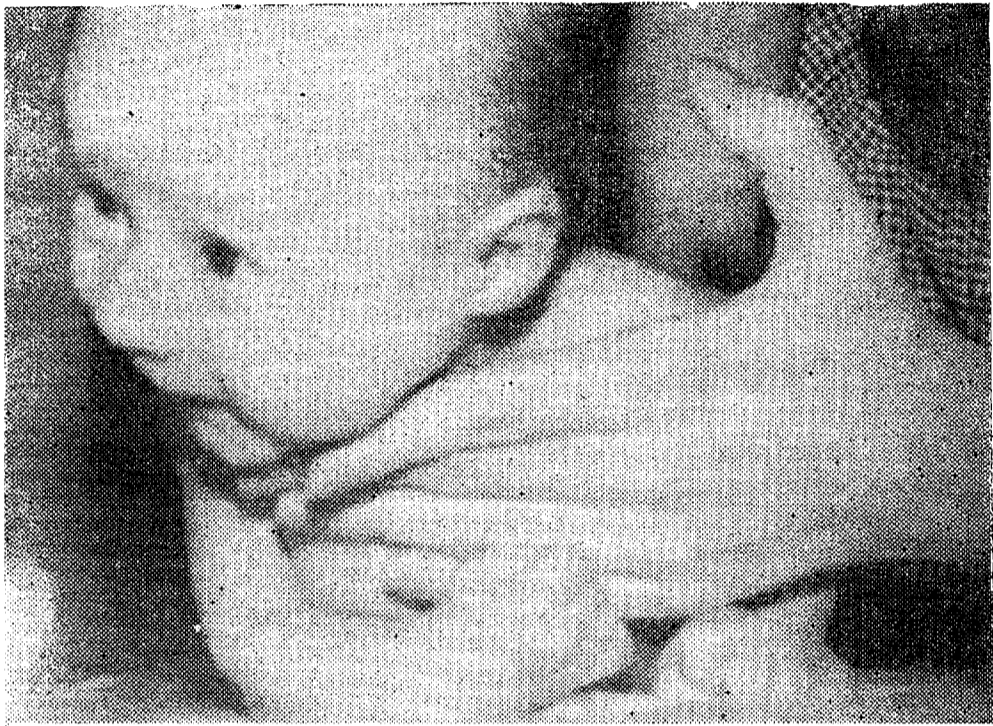
Triinu ja Miku meelest oli isa päris pika jutu ära rääkinud, ema arvas vist sedasama, miks ta muidu isa nii naerunüoga vaatas.

«Ah nii nad tulevadki,» ütles Miku, aga ta ei saanud veel rahu — «Kas siis igauks saab kohe minna ja tellida, noh näiteks kasvõi mina ja see Reeda plika võtame homme

kõik, aga nii tellida ei saa. Juhtub ikka nii, kuidas välja kukub, et noh kuidas parasjagu limiidid ja aastaplaanid on.»

Triinu arvas, et tema tahab küll ja tingimata öde, sest vend Miku ongi juba hirksamal kombel ära tüüdanud. Veel toonitas Triinu, et ema siis suure kõhu kasvataks, ikka kohe nii suure, et saab vast ka suure öe, sest tema nende pisititadega ei viitsi jännata. Miku solvus väga sellepeale, et öde Triinu temast nii arvas, kuid oli päri uue elaniku tulekuga, lisades vaid, et ilm-

KOLMANDA



SÜND

◆ 1. juuni — RAHVUSVAHELINE LASTEKAITSEPÄEV ◆

Miku, mis oleks, kui teile tuleks väike õde-venna. Miku kui asjalik inimene tahtis kohe teada KUST TULEB? Ema vaatas isa otsa ja arvas, et vast isa selgitab ära selle tulemise asja. Isa veeretab täringut, ikka ühest käest teise ja kokutas imelikult: «Ah, jäta nüüd!» või midagi taolist, kuid ema tungiv pilk ei lasknud isal taganeda ja nii paps alustas:

«Ei noh, see asi on lihtne. See, et kust nad tulevad. Eks ikka töökojast... jaa-jah, töökojast just. Lähed sinna ja tellid, kui vaja on. Noh, kui vaja ei ole, siis ikka ei lähe ka. Tellimus pannakse kirja ema kõhu järgi, et mida suurem kõht, seda suurema lapse saab. Eks sellepärast ema ongi meil

kätte, läheme sinna ja tellime — kas siis saame midagi?»

Nüüd turtsatas ema ja hakkas kõhima.

«Nojah,» alustas isa, «ega see ikka nii lihtsalt ei käi. Seal küsitakse passi, see tähendab et peate juba päris suured olema ning noh abielus peate ka Reedaga olema nagu meie emaga.»

Ema pilgutas isale silma ja küsis:

«Kas siis tahaksite endale öde või venna? Kas mul on mõtet kõhtu kasvutada?»

Miku asjalikkusel polnud aga piiri.

«Kas siis tellides pole juba kindel värk — et noh meie tellime poisi, meie jällegi tahame tüdrukut?» päris ta.

«Ei, Miku,» teatas isa, «head meistrimehed on nad seal küll

tingimata olgu poiss ja mida suurem, seda parem (muidugi mõista Mikust veel mitte suurem), sest siis saab kohe koos igasugu psteid hakata harjutama.

Isa, kes oli täna erilises jutuhoos, lisas veel mõned märkused selle imelise töökoja kohta:

«Ega siis nii suurt ka saa, kui teie tahate. Näete ju ise, ema kõht on väike, järelikult titt on ka väike. Ema lõhki paisutada me ei saa. Ja titt jääb ikka titeks. Töökoja toodang, ei see räägi, lägu, laula ega tantsi. Meie peame siin talle hinge ja elu sisse puhuma. Küllap ka puhume, kui tõsiselt tahame. Eks ju!»

Triinu ja Miku noogutasid.

Nad mängisid oma mängu lõpuni ja ema võitis.

JÜRI PÜHA

KOORIGA VLADIMIRIS

TPI Akadeemilisel Naiskooril oli mai algul meeldiv võimalus sõita oma kunsti pakkuma ühte Moskva ümbruse «kuldse ringi» linnadest — VLADIMIRISSE. Aprillis, Eesti Kooriühingu II kongressi päevil võttis meie naiskoor Tallinnas vastu Vladimir Haridustöötajate Kammerkoori. Sedapuhku olime siis meie vladimirlaste külaliskesks.

Eestimaa soojad ilmad olid meid ära hellitanud. Moskva ja Vladimiris jahedus algul päris ehmatas. Südamed aga said soojaks kõigil, kui nägime, mis moodi meid oli oodatud ja vastuvõtuks ettevalmistusi tehtud. Pisiasjadeni oli kõik läbimõeldud ning organiseeritud.

Koor andis Vladimiris kaks kontserti. Esimest kontserti

loeti väga vastutusrikkaks esinemiseks. Saal öeldi olevat välja müüdnud ja kohale oli kutsutud linna kultuuriosakonna esindajad. Koor andis endast kõik, mis Vladimiris külmad ilmad talle alles olid jättnud. Väga hästi võeti kuulajate poolt vastu V. Tormise «Kadrilaulud», mille liikumise oli koorile seadnud ENSV teeneline kultuuritegelane Mait Agu. Ka B. Britteni «A Ceremony of Carols» pakkus sealsetele publikule suurt huvi.

Kontserdi lõpus andis ENSV teeneline kultuuritegelane, dirigent ENE KANGRON Vladimir Haridustöötajate Kammerkoorile üle ENSV Kooriühingu tänukirja osalemise eest ühingu II kongressi kontsertide sarjas. Meie armastatud laulutaadi Gustav Ernesaksa nimi ja autogramm tänukirja lõpus

pani saali aplausist rõkkama.

Teise kontserdi andis koor Vladimir Traktoritehase aulas. Meie esinemine oli osa tehase sõjaveteranidele pühendatud aktusest. Naiskoori laul läks vanade rindemeeste südamesse. Üksteise järel tõusid nad ja kinkisid oma lilled meie tüdrukutele. See oli liigutav ja mõnes mõttes sümboolnegi.

Koorile oli Vladimiris reis ka puhkuseks ja uute avastuste allikaks. Meile näidati Vladimir vanalinna huviväärsusi ja iidset Suzdali. Kõik oli justkui ajalooõpiku lehekülgedelt välja astunud.

TPI Akadeemilise Naiskoori kroonikasse jäid sellest reisist sõnad: «Suur tänu teile kunsti eest, mida kannate rahvamassidesse. Rõõmuga tervitame teid alati oma koduse Vladimiri pinnal. Sõitke taas külla!»

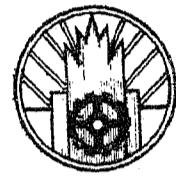
KADI KASK

TALLINNA TEHNIKUM

TEHNIKAKÕRGGKOOlina

1918-1936

Algus TP nr. 14 ia 17.



Tallinna Tehnikumi alamaste valmistas ette tehnikuid, ülemaste — kõrgharidusega tehnikaspetsialiste. Tegelikult inseneri või tegeliku arhitekti diplomite saamiseks ja täiendustega kutse registreerimiseks ettenähtud õppimise ja praktika summaarne kestus (pärast eeltehnikumi või keskkooli lõpetamist) oli 1,5 aastat (3 semestrit) alamastmel, 1,5 aastat ülemastmel, 0,5 aastat praktikat, 0,5—1 aastat või rohkem mittereglementeeritud aega lõpuprojekti valmistamiseks, 1 aasta praktikat ja 2 aastat järeelvalvete töötamist. Seega pärast 11-aastast keskkooli 3 aastat õppimist, 3,5 aastat praktikat ja töötamist. Lõpuprojekti valmistamise aeg veel täiendavalt siia juurde. Oppeplaanide ja -programmide suure ulatuse tõttu oli tegelik auditoorne õppeaeg TT täiskursuse lõpetamiseks mitte 3 aastat, vaid sageli kuni kaks ja enam korda pikem. Normajaga lõpetanud oli TT-s suhteliselt vähem kui praegu TPI-s kiitusega lõpetanud.

Tallinna Tehnikumis aastatel 1918—1936 töötanud õppejõudude nimekirjas on ligi 120 spetsialisti. Umbes pooled neist olid hariduse saanud Venemaa kõrgkoolides ja teine pool enam-vähem võrdsetes osades Riia tehnikakõrgkoolis, Tartu ülikoolis ja välismaa kõrgkoolides. TT õppejõudude hulgas oli 5 professorit: Ottomar Maddison (1921—1936), Friedrich Dreyer (1921—1931), saarlane Aleksander Poleštšuk (1921—1932), Robert Gutman (1921—1922) ja Dimitri Ruskij (1924). Oppejõudude arv TT-s 1920—1929. aastatel oli piirides 57—31, aastatel 1930—1936 piirides 33—12 inimest. Oppejõud töötasid TT-s valdavalt kohakaaslastena.

Aastatel 1919—1936 õppis TT-s kokku 1387 üliõpilast. Üle neljasaja üliõpilase oli kõrgemas tehnikumis aastatel 1924—1930 ja maksimaalne arv — 539 üliõpilast 1929. aastal. Esimesed üliõpilasorganisatsioonid moodustati TT-s juba 1920. aastal. Tehnikumi õpilased said haridusministeeriumilt loa üliõpilase peakatte kandmiseks ja üliõpilase nime-tusele 1923. aasta novembris.

Esimesed 13 (koos ühe eksterniga) Eestis ettevalmistatud kõrgharidusega tehnikaspetsialisti kaitseid lõpuprojek-tid TT-s 15. sept. — 13. det. 1923. aastal ja neile anti välja diplomid. Aastatel 1923—1936 lõpetasid tehnikumi täiskur-suse kõrgharidusega spetsialistidena kokku 297 üliõpilast ja 3 eksterni, sealhulgas 88 elektrotehnikat, 69 ehitustehnikat, 51 masinaehituse, 34 arhitektuuri alal ja 58 kokku ülejäänud neljal alal. Tallinna Tehnikumi poolkursuse (alamastme) lõpetamisega ja tehnikukutsega piirdusid 129 spet-sialisti. Nendest esimesed lõpetasid 1922. aastal.

TT lõpetanud tegelike inseneride ja arhitektide prakti-liselt võrdsed kutseõigused diplomeeritud inseneridega tehti ametlikult teatavaks «Inseneride, arhitektide ja tehnikute kutseõiguste seadustega», mis kinnitati veebruaris 1923. aastal, enne esimeste lõpuprojekti kaitsemist. Ebaterve «pub-liitsitliku poleemika» selles küsimuses lõpetas novembris 1934 vastu võetud «Inseneride, arhitektide, keemikute ja tehnikute kutsetegevuse seadus», mille alusel alates 1. jaanuarist 1935 andis TT oma lõpetanutele välja diplomid kutsenimetusega «insener» või «arhitekt» ja vahetas varem välja antud diplomid välja uute inseneridiplomidega. Sama kutseõiguste alusel kehtis Eestis alates 1935. aastast amet-likult ainult üks nimetus «insener» nii diplomeeritud kui ka tegelikele inseneridele. Järgmine 1936. aasta kutsetege-vuse seadus kinnitas mainitud kutsenimetuste võrdväärsust.

Alates 1929. aastast pidi Tallinna Tehnikum valitsuse otsusel, peamiselt majanduskriisi tõttu, üle elama pika liik-videerimisperioodi kuni 1936. aastani. Üliõpilaste vastuvõt-mine esimesele kursusele lõpetati. Tehnilise kõrgkooli liik-videerimise otsust kritiseeriti teravalt. Tehnikaspetsialistide ettevalmistamist üritati lahendada Tartu Ülikooli baasil. Alates 1. novembrist 1934 kuni 1. septembrini 1935 tegutses seal matemaatika-loodusteaduskonna tehnikaosakond ja 1. sept. 1935 — 25. juuni 1936 Tartu Ülikooli tehnikateadus-kond. Samaaegselt jätkas TT õppetegevust vanemate kur-sustega ja andis perioodil 1932—1936 igal aastal 24—61 inse-neri. Kunstlikult keeruliseks aetud probleemid lahendas riigivanema dekreet, millega Tallinna Tehnikumi, Riikliku Katsukoja, Tartu Ülikooli tehnikateaduskonna ja õhtuvi uurimise laboratooriumi kinnis- ja vallavara ning koos-seisude ühendamise teel avati Tallinna Tehnikainstituut.

LÖPP

Dots. LEO OISPUU

